

UDKAST - Natura 2000-handleplan 2022–2027

**Anholt og havet nord for
Natura 2000-område N46
Habitatområde H42**

Titel: UDKAST - Natura 2000-handleplan for Natura 2000-område N46 Anholt og havet nord for
Udgiver: Norddjurs Kommune og Miljøstyrelsen

År: 2023

Forsidefoto: Motiv fra Ørkenen på Anholt. Klitnaturen trues bl.a. af tilgroning med rynket rose.

Foto: Norddjurs Kommune

Må citeres med kildeangivelse.

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Indhold

1. Resumé	4
2. Baggrund	8
2.1 Den lovgivningsmæssige ramme	8
2.2 Miljøvurdering af handleplanerne	9
3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode (2016-2021)	10
3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan (2. planperiode)	10
3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan	11
4. Behov for indsatser i 3. planperiode 2022-2027	12
5. Indsatser fordelt på aktør	14
6. Prioritering af den forventede indsats	15
7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	16

1. Resumé

Handleplanen for Natura 2000-område N46 *Anholt og havet nordfor* beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2027, og som skal sætte handling på Natura 2000-planen for N46ⁱ. Natura 2000-området består af habitatområde H42 samt fuglebeskyttelsesområde F32. Begge områder ses på Figur 1.

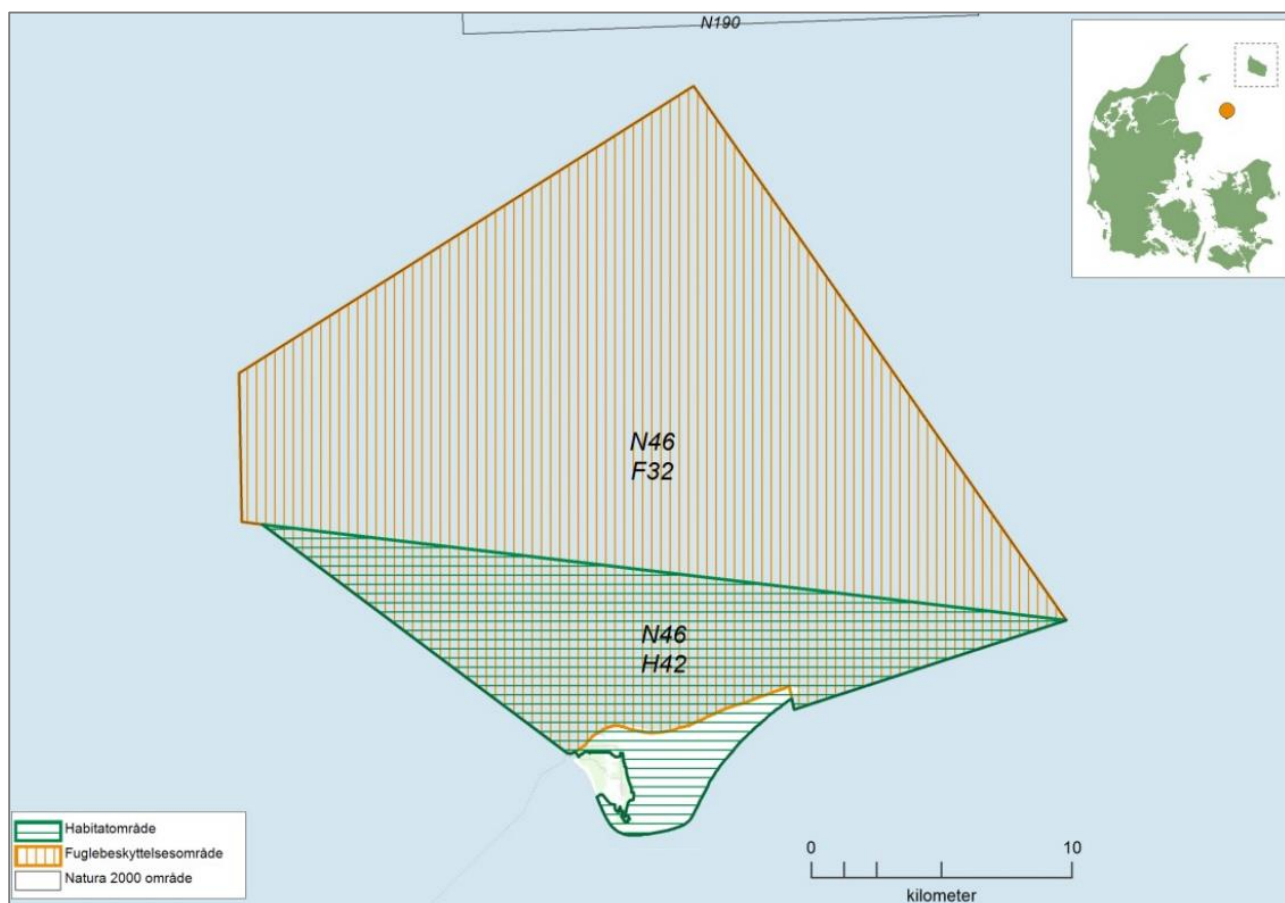
Natura-2000-handleplanerne revideres hvert 6. år, mens de skovbevoksede fredsskavsarealer er omfattet af statslige skovhandleplaner, der revideres hvert 12 år.

Målsætningerne konkretiseres i Natura 2000-planensⁱ afsnit 4.1 og 4.2 i form af nogle generelle og områdespecifikke retningslinjer for indsatsprogrammet.

Hovedformålet med indsatserne i 3. planperiode 2022-2027 er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed
2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder
3. Bekæmpe invasive arter.

Hovedfokus i Natura 2000-planenⁱ og denne Natura 2000-handleplan er at sikre klitnaturtyperne samt leve- og yngleområder for de arter, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte.

Figur 1. Beliggenheden af Natura 2000-område N46 med placeringen af hhv. fuglebeskyttelsesområde F32 samt habitatområde H42ⁱ.

Natura 2000-området på Anholt er udpeget for at beskytte de arter og naturtyper (kaldet udpegningsgrundlaget), der ses i Figur 2 og Figur 3.

Figur 4 og Figur 5 viser fordelingen af **lysåbne** Natura 2000-naturtyper og **skov**naturtyper på land, som det fremgår af kortmaterialet til arbejdet med handleplanerneⁱⁱ. Figur 4 viser udbredelsen af fuglebeskyttelsesområde 4 til lands og til vands.

Det overordnede mål for området er beskrevet i afsnit 3.1 i Natura 2000-planenⁱ og de konkrete mål i afsnit 3.2.

Generelt gælder for dette område, at den samlede forekomst af naturtyper, arter og fugles levesteder i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Herudover er indsatsen i denne planperiode også rettet mod en større anvendelse af skovtypebevarende tiltag, der understøtter en større biodiversitet.

Indsatsen udføres på enkelte små arealer, der ejet af Norddjurs Kommune. Herudover udføres indsatsen hovedsagelig på privatejede arealer i området. Projekter på private lodsejeres arealer gennemføres gennem frivillige aftaler, og alle indsatser gennemføres via denne samlede handleplan. Der laves dermed ikke særskilte plejeplaner for Norddjurs Kommunes arealer.

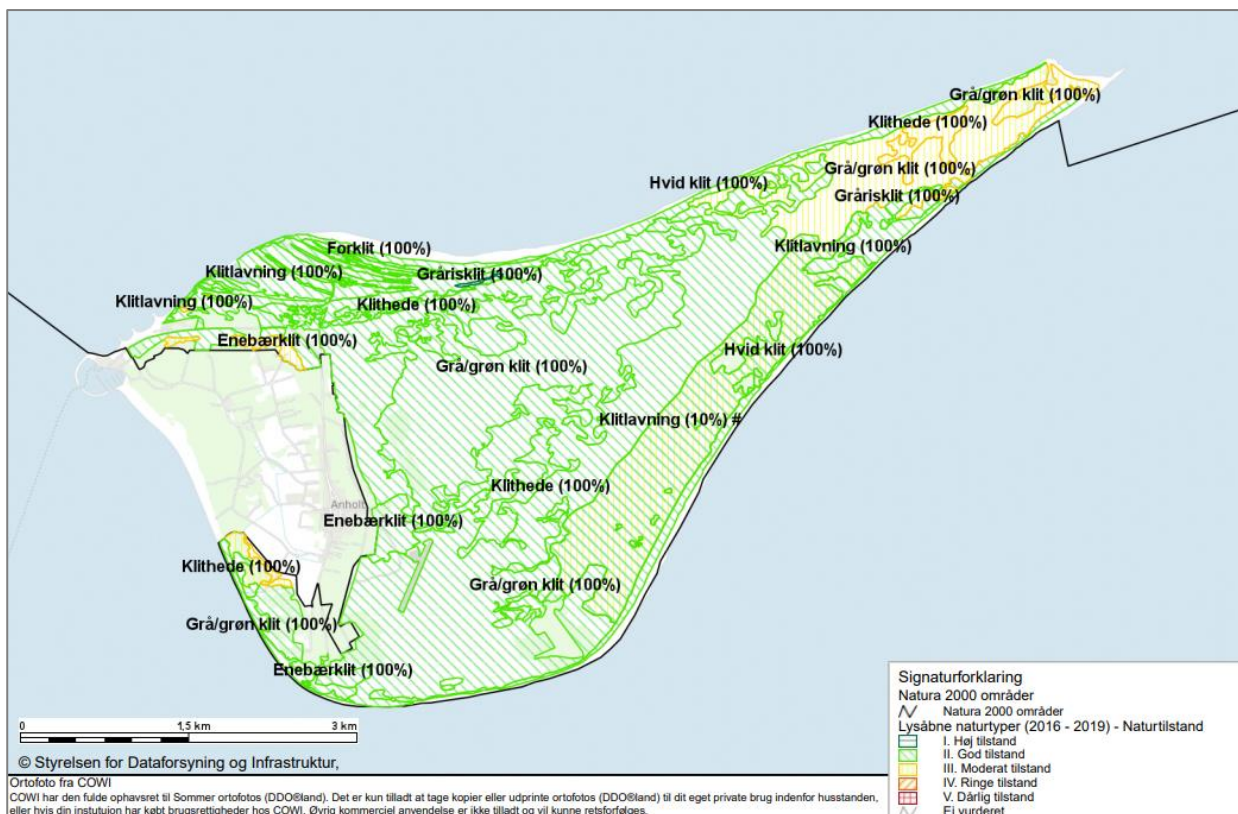
En række understøttende tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen, samt midler til LIFE-projekter som medfinansieres, af EU kan finansiere indsatsen.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 42		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Lagune* (1150)
	Forklit (2110)	Hvid klit (2120)
	Grå/grøn klit* (2130)	Klithede* (2140)
	Grårisklit (2170)	Skovklit (2180)
	Klitlavning (2190)	Enebærklit* (2250)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	
Arter:	Gråsæl (1364)	Spættet sæl (1365)
	Marsvin (1351)	

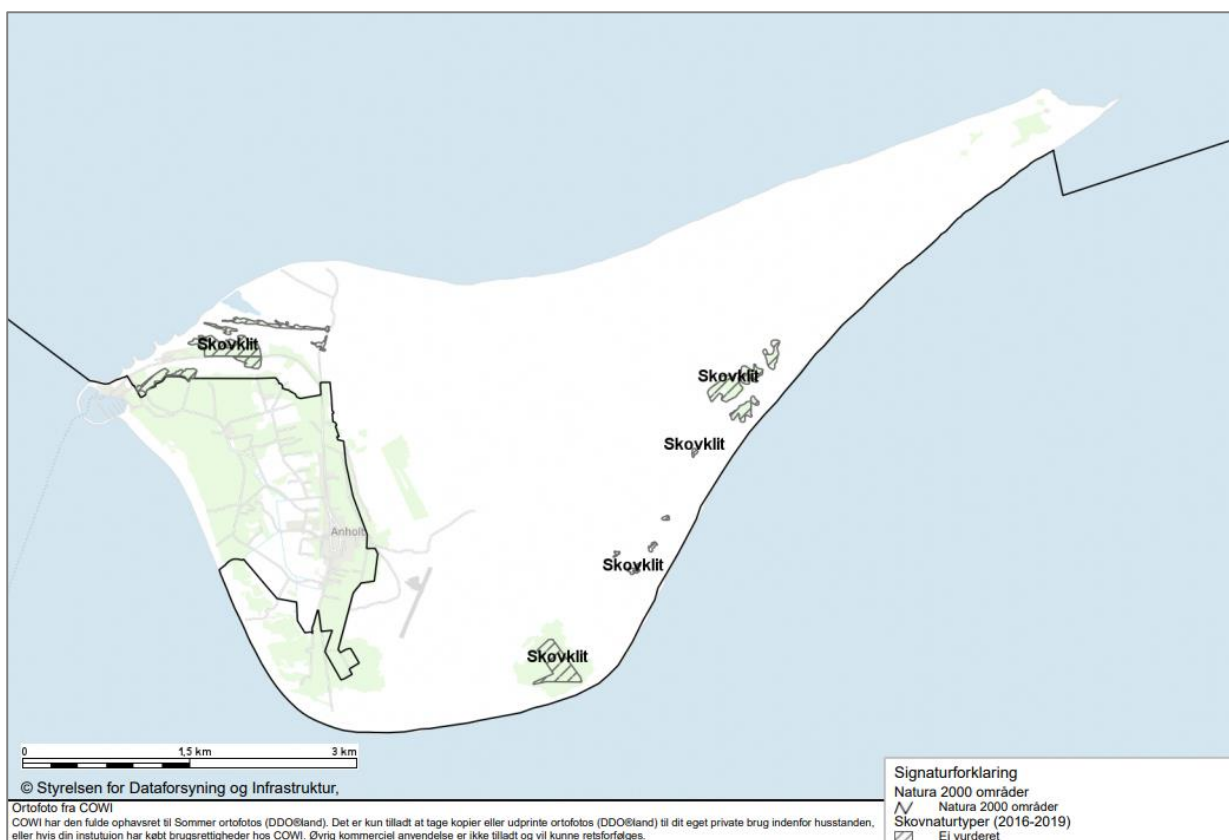
Figur 2. Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for Habitatområde H42 i Natura 2000-område N46. Tal i parentes viser de talkoder, der benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. En * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype, dvs. en naturtype, hvor bevarelsen har særlig betydning på EU-plan. Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Skovbevokset tørvemose (91D0) er ikke til stede i habitatområde H42. Den nævnte naturtype gennemgås derfor ikke yderligereⁱ.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 32		
Fugle:	Edderfugl (T)	Sortand (T)
	Fløjlsand (T)	Dværgterne (Y)
	Havterne (Y)	

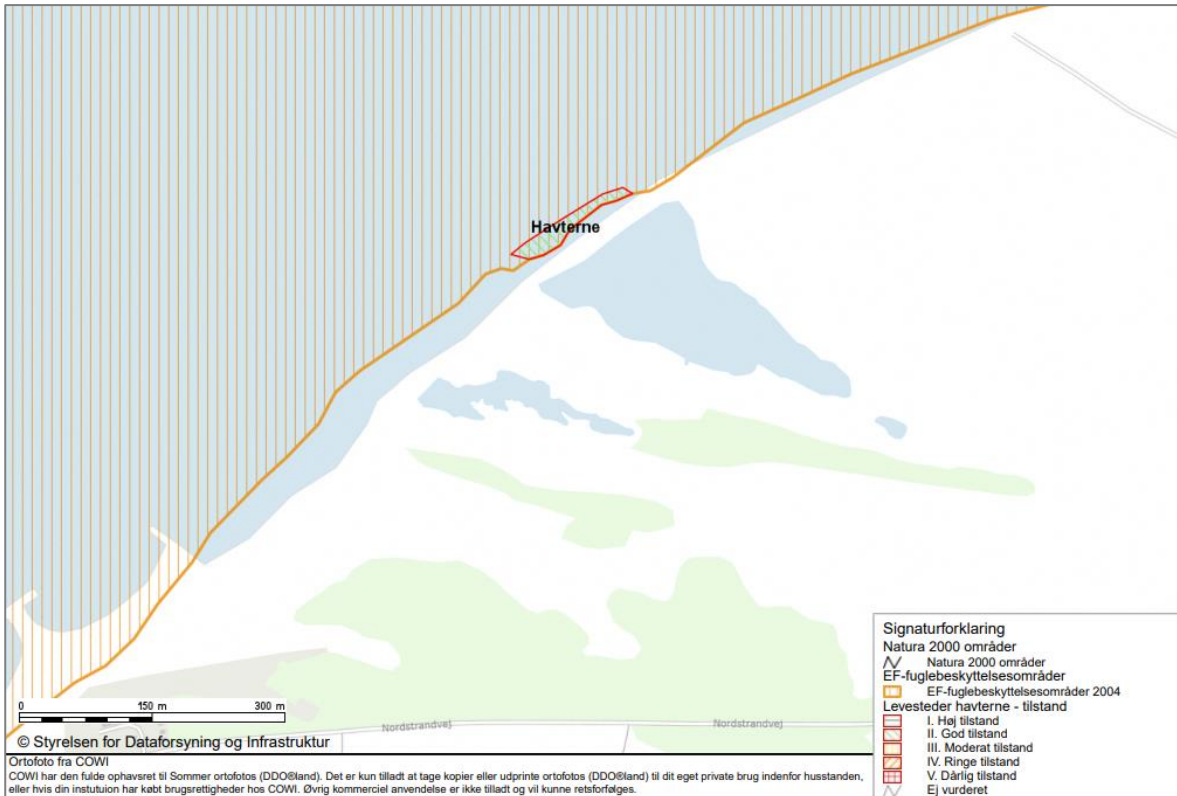
Figur 3. Fuglearter på udpegningsgrundlaget for Fuglebeskyttelsesområde F32 i Natura 2000-område N46. Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl.

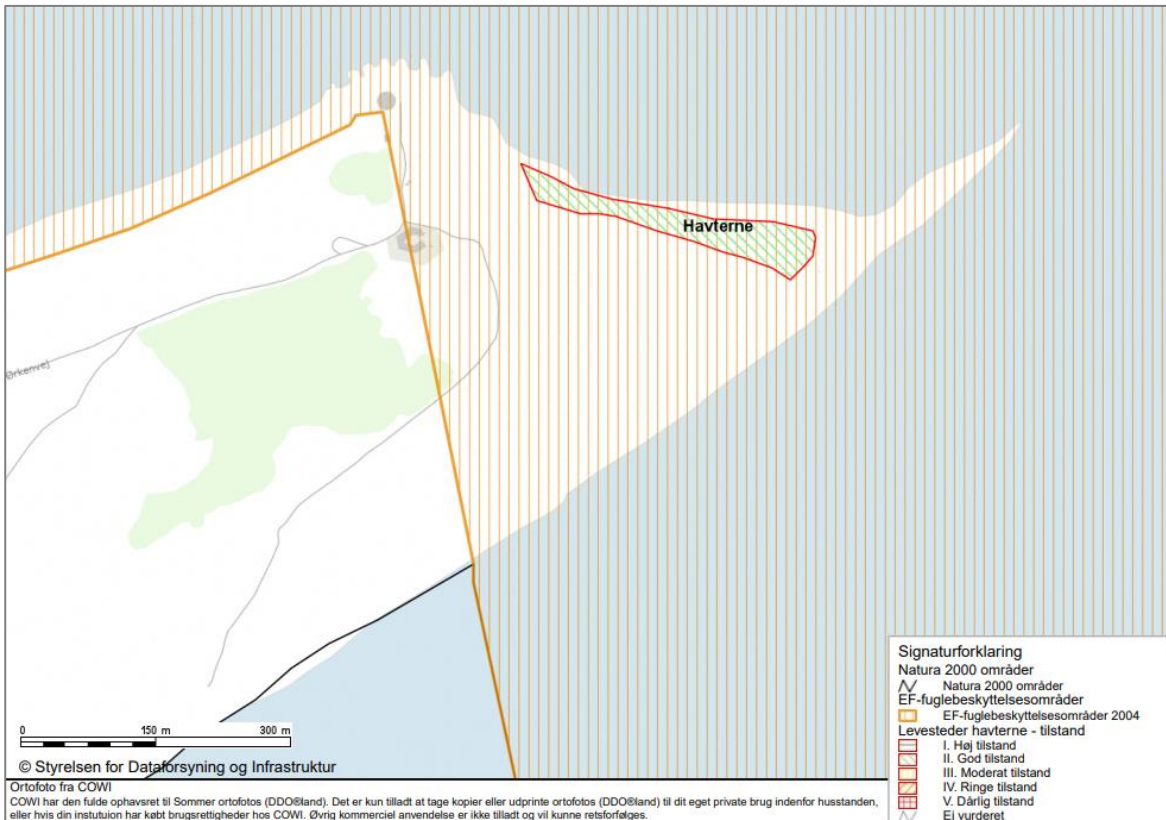
Figur 4. Fordelingen af **lysåbne** Natura 2000-naturtyper på land samt den vurderede naturtilstand ved Miljøstyrelsens seneste basisanalyse (2016-2019)ⁱⁱ.

Figur 5. Fordelingen af Natura 2000-**skov**naturtyper ved Miljøstyrelsens seneste basisanalyse (2016-2019)ⁱⁱ. Som det fremgår af figurens signatur, så er de kortlagte skovnaturtyper ikke tilstandsvurderet. Skovnaturtyperne er heller ikke fredskov, bortset fra et mindre areal ved Anholt Havn.

Figur 6. Levested for havterne og dværgerterne er sammenfaldende, på Anholts nordvest-kyst ved Flakket. Levested for dværgerterne er ikke vist på figuren af hensyn til læsbarheden. Begge levesteder vurderes som havende en *god tilstand* jf. kortværket for udarbejdelse af Natura 2000-handleplaner ⁱⁱ.

Figur 7. Levested for havterne og dværgerterne er sammenfaldende, på Anholts nordvest-kyst ved Anholt Fyr. Levested for dværgerterne er ikke vist på figuren af hensyn til læsbarheden. Begge levesteder vurderes som havende en *god tilstand* jf. kortværket for udarbejdelse af Natura 2000-handleplaner ⁱⁱ.

2. Baggrund

Miljøstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 257 Natura 2000-områder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte Natura 2000-område og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2022–2027. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

Ud fra Natura 2000-planerne er der udarbejdet Natura 2000-handleplaner for de enkelte Natura 2000-områder. Handleplanerne skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Norddjurs Kommune og Miljøstyrelsen på grundlag af Natura 2000-planen for N46 *Anholt og havet nord for*.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører lysåbne naturtyper på land og kystnære områder inden for kommunens geografiske område. Kommunerne er ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af 2027.

Miljøstyrelsen er ansvarlig for at udarbejde en skovhandleplan for de skovbevoksede, fredskovspligtige Natura 2000-arealer med skovhabitatnatur inklusiv arealer nævnt i skovlovens §28 (herfra omtalt som skovbevoksede, fredskovspligtige arealer). Kommunerne er dog ansvarlige for de fredskovspligtige arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3.

Øst for Anholt Havn ligger ca. 2 ha, der er kortlagt som Skovklit (2190) og samtidig er underlagt fredsskovspligt. Heraf er de 1,5 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og dermed Norddjurs Kommunes ansvar, mens 0,5 ha er Miljøstyrelsens ansvar. Skovhandleplaner revideres hvert 12. år, og dette skal ske i den aktuelle planperiode og senest med udgangen af 2023. Dette er Miljøstyrelsens ansvar.

De øvrige kortlagte skovnaturtyper på Anholt er ikke underlagt fredsskovspligt (se Figur 5), og er dermed Norddjurs Kommunes ansvar.

2.1 Den lovgivningsmæssige ramme

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i:

- miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 692 af 26. maj 2023)
- naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 2. oktober 2022)
- bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016)
- bekendtgørelse af lov om skove (lovbekendtgørelse nr. 690 af 26. maj 2023)
- bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016)

Det er kommunalbestyrelsen, der er ansvarlig for at gennemføre Natura 2000-planen på de privatejede arealer. Dog er det Miljøstyrelsen, der er ansvarlig for de privatejede, skovbevoksede, fredskovpligtige arealer. Offentlige lodsejere er ansvarlige for at gennemføre Natura 2000-planen på deres egne arealer.

Handleplanen skal ifølge lovgivningen indeholde nedenstående:

- En prioritering af myndighedens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som myndigheden vil tage for at gennemføre Natura 2000-handleplanen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljøstyrelsen og offentlige lodsejere.

- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode (dog 12 års periode for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer), der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-handleplanen er gennemført for den forudgående periode.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

Handleplanen skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen og skal ikke indgå Natura 2000-handleplanerne.

2.2 Miljøvurdering af handleplanerne

Natura 2000-handleplanerne er en type af planer, som kan være omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023) – herefter refereret til som miljøvurderingsloven.

Ved vurderingen af om en handleplan er omfattet af Miljøvurderingsloven ses på kriterierne i lovens § 8. Erfaringsmæssigt er der en del handleplaner, som ikke vil være omfattet af miljøvurderingsloven. Det afhænger dog i alle tilfælde af det konkrete indhold af handleplanen, og der skal derfor altid foretages en særskilt vurdering for hver plan.

Denne handleplan er blevet vurderet i forhold til, om den er omfattet af miljøvurderingsloven. Det er vurderet, at den ikke er omfattet af miljøvurderingsloven og der dermed ikke skal udarbejdes miljøvurdering af handleplanen.

Der er vurderet på, om handleplanen sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser, eller om den vurderes at kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt jfr. Miljøvurderingslovens §8.

Det er myndighedens vurdering, at handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser.

Det er myndighedens vurdering, at handleplanen er undtaget fra habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og dermed fra vurdering efter miljøvurderingsloven, fordi planerne er "direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning" jfr. Artikel 6, stk. 3, 1. pkt. Handleplanen anses som direkte forbundet med og nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning.

For samtlige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering (SMV). Natura 2000-planerne og de tilhørende miljøvurderinger kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000, tredje generation planer (2022-2027).

3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode (2016-2021)

3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan (2. planperiode)

Handleplanerne for anden planperiode har været gældende siden udgangen af 2017. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2016-2021. For de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer har Miljøstyrelsen arbejdet for at gennemføre indsatserne, der blev beskrevet i første generation af Natura 2000-planen fra 2010-2015 og videreført i anden planperiode 2016-2021.

Det er muligt at få et samlet overblik over tilskudscompenserede indsatser i Natura 2000-områderne i "Sammenfatning af Natura 2000-planerne 2022-2027" på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Tabel 1. Følgende indsatser er finansieret via kommunernes egne midler.

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Norddjurs Kommune	Vedligeholdelse af allerede igangsatte rydning af rynket rose, bjergfyr mm (opstart af pleje af klitnaturtyper finansieret af landdistriktsmidler 2014-2015)	-	162 ha i Ørkenen og på Sønderbjerg
Norddjurs Kommune	Årlig slåning af tagrør forud for græsning af klitnatur ved Flakket	-	15 ha ved Flakket
Norddjurs Kommune	Løbende rydning af birk, tornblad og andre problemarter	-	20 ha på og ved Nordbjerg
Norddjurs Kommune	Vedligeholdelse af tidligere rydning af bjergfyr (opstart blev finansieret af LIFE-ordningen i 1994-95)	-	490 ha i Ørkenen

Tabel 2. Følgende indsatser er finansieret gennem landdistriktsmidler eller anden finansiering i 2. planperiode. Gælder arealer, der ikke er skovbevoksede, fredskovspligtige arealer*.

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Norddjurs Kommune	Græsning af klitnatur	0 ha	15 ha ved Flakket

Skovbevoksede, fredskovspligtige arealer følger en 12 års-cyklus, og første planperiode for disse løber således fra 2010 til 2021. Tabel 3 neden for viser status for de gennemførte eller igangværende indsatser i perioden 2010-2021 beliggende i kortlagt habitatskov inden for Natura 2000-området. Indsatserne er opgjort på indsatstype. Der kan være gennemført flere indsatser på det samme areal, hvorved samme areal kan fremgå flere gange (eksempelvis skovnaturtypebevarende drift og pleje forud for urørt skov, eller forbedring af hydrologi på samme areal, hvor der også er udført skovnaturtypebevarende drift og pleje). Indsatsplanerne for arealerne blev først udgivet i skovhandleplanerne i 2012.

Tabel 3 er baseret på tinglyste indsatser såsom urørt skov, på data fra tilskudsordningerne (beror på tilsagnsdata, hvorfor arealet for indsats kan være overestimeret i forhold til den endelige indsats, idet der altid vil være en vis del af de givne tilsagn, der ikke udnyttes). Der kan være usikkerheder i de indhentede data fra tilskudsordningerne fra 2010-15. Miljøstyrelsen har endvidere indhentet data for gennemførte indsatser i habitatnaturtyper på skovbevoksede fredskovsarealer fra offentlige myndigheder, og anvendt data i det omfang, Miljøstyrelsen har modtaget disse.

Tabel 3. Gennemførte indsatser på skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Tallene dækker over perioden 2010-2021.

Indsats	Tilskudsfinansiering på private arealer (ha)	Offentlige arealer (ha)	Total (ha)
Forbedring af hydrologi*	0	0	0
Indsatser m.h.p. lysåben natur**	0	0	0
Skovnaturtypebevarende drift og pleje***	0	0	0
Urørt skov	0	0	0

¹ Indsatser på private arealer dækker over indsatser, som er tilskudsfinansierede.

² Indsatser på offentlige arealer dækker hovedsageligt over indsatser gennemført via lodsejeres egne midler men kan også være dækket af tilskudsordninger.

* *Forbedring af hydrologi* dækker over lukning af dræn og grøfter samt ophør med vedligeholdelse af afvanding

** *Indsatser for lysåben natur* dækker over græsning, hegning og rydning med henblik på lysåben natur.

*** *Skovnaturtypebevarende drift og pleje* dækker over flere indsatser, heriblandt sikring af naturtyper, træer til naturligt henfald, naturnær skovdrift, rydning af uønsket opvækst, problemarter og invasive arter samt skovgræsning og foryngelse.

Norrdjurs Kommune har tidligere medvirket i og indsendt flere LIFE-ansøgninger, men disse er ikke blevet imødekommet. Derfor er der ikke iværksat LIFE-projekter inden for Natura 2000-området siden 1994/1995.

Der er ikke iværksat LIFE-projekter på fredskovsarealer inden for Natura 2000-området.

Herudover har Norrdjurs Kommune gennemført følgende:

- Vedligeholdelse af skilte på øen med oplysninger om naturplejen i de ovennævnte projekter.

Herudover har Miljøstyrelsen gennemført følgende:

- Miljøstyrelsen har finansieret gratis rådgivning hos Dansk Skovforening for ejere af skovbevoksede, fredskovspligtige arealer i Natura 2000-områderne.
- Som opfølgning på skovlovens anmeldeordning for Natura 2000-områderne er der i flere Natura 2000-områder indgået aftaler med private lodsejere, der er med til at sikre naturindhold og arter på de berørte arealer (LBK. nr. 690 26. maj 2023, §17-19).
- Miljøstyrelsen har arbejdet for relevante støtteordninger for at understøtte implementeringen af Natura 2000-planerne.
- Miljøstyrelsen har udført en opsøgende indsats og har kontaktet nogle private lodsejere med større arealer af privat fredskov og informeret om muligheden for at søge tilskud til indsatser i de private fredskove.

3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan

Handleplanen skal ifølge bekendtgørelserne indeholde en redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 og 12 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er realiseret. Vurderingen af hvorvidt handleplanerne er gennemført i den forudgående periode, er baseret på, om de planlagte indsatser fra sidste handleplan er opfyldt, eller der er udført tilsvarende tiltag.

Norrdjurs Kommune vurderer, at Natura 2000-handleplanen for anden planperiode (2016-2021) er realiseret via ovennævnte tiltag, og herved bidrager til målopfyldelse for Natura 2000-plan N46.

Effekten af indsatserne bliver løbende vurderet i det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA), som overvåger vandmiljøets og naturens tilstand inden for de områder, der prioriteres i forhold til de politisk fastsatte økonomiske rammer.

4. Behov for indsats i 3. planperiode 2022-2027

Natura 2000-planen for Natura 2000-område N46 *Anholt og havet nord for* beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne¹ er afstemt, så den økonomiske ramme og den krævede indsats i planerne passer sammen. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne bidrager økonomisk via de midler, som kommunerne er blevet økonomisk kompenseret for af staten (DUT-midlerne).

På baggrund af Natura 2000-planen har Norddjurs Kommune og Miljøstyrelsen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Handleplanmyndigheden skal forsøge at indgå frivillige aftaler med lodsejere om drift.

Norddjurs Kommune har udarbejdet en plejeplan for fredning af Nordbjerg, Vesterklit og Sønderbjerg, der udgør 163 ha. Heraf ligger 142 ha tillige i Natura 2000-område 46. Tilblivelse og forslag til plejeplanen skal følge udarbejdelsen af Natura 2000-handleplanerne i forbindelse med Natura 2000-indsatsen. Plejeindsatsen skal respektere og udmønte bevaringsmålsætningen for Natura 2000 området.

Tabel 4. Den forventede indsats i den kommende planperiode.

Forventede indsats		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper	Fortsat vedligeholdelse af allerede igangsatte rydning af rynket rose, bjergfyr mm (pleje af klitnaturtyper tidligere finansieret af landdistriktsmidler)	162 ha i Ørkenen og på Sønderbjerg	0 ha	162 ha
	Slåning af tagrør forud for græsning af klitnatur ved Flakket	15 ha ved Flakket	0 ha	15 ha
	Løbende rydning af birk, tornblad og andre problemarter	20 ha på og ved Nordbjerg	0 ha	20 ha
	Fortsat vedligeholdelse af tidligere rydning af bjergfyr i Ørkenen (der blev finansieret af LIFE-ordningen i 1994-95)	490 ha	0 ha	490 ha
	Øvrige tiltag, der skal fortsættes se liste med aktiviteter gennemført for DUT-midler	0 ha	0 ha	0 ha
	Udarbejdelse af plejeplan for fredning af 11. december 2015 for Nordbjerg, Vesterklit og Sønderbjerg. Heraf er 141 ha samtidig er Natura 2000-område	141 ha	0 ha	141 ha
	Undersøge mulighed for etablering af ny ekstensiv græsning i Ørkenen og på Sønderbjerg.	0 ha	Op til 120 ha	Op til 120 ha
	Igangsætning og retablering af helårsgræsning med heste på Sønderbjerg, heraf op til 20 ha i Natura 2000-området.	0 ha	Op til 20 ha	Op til 20 ha
Skovnaturtyper uden fredskovspligt	Skovnaturtypebevarende drift og pleje*	0 ha	Op til 35 ha	Op til 35 ha
	Urørt skov	0 ha	0 ha	0 ha

Skovnaturtyper med fredskovspligt, der ikke er §3	Skovnaturtypebevarende drift og pleje	-	-	Op til 2 ha
	Urørt skov	0 ha	-	Op til 2 ha
	Rydning af invasive arter	-	-	0 ha

* Jævnfør Natura2000-planen går alle klitnaturtyper via succession (gradvis udvikling/tilgroning) mod skovklit (2180). Lysåbne klitnaturtyper kan efter konkret vurdering prioriteres over yngre tilgroning med skovklit (2180), mens ældre veludviklet skovklit (2180) bevares. Rydning af skovklit (2180) kan ske under forudsætning af, at arealet af naturtypen opretholdes på nationalt og biogeografisk niveau.

** Rydning af invasive arter har ikke været en prioriteret indsats i første planperiode for skovbevoksede, fredskovspligtige arealer, hvorfor det ikke er muligt at angive et areal for, hvor der er igangværende indsatser fra første planperiode (2010-21).

Tabel 5. Behov for indsatser for arter på lysåbne naturtyper og skovnaturtyper uden fredskovspligt

Forventede indsatser	Skøn over behov:		
	Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Egnede yngleområder for arter på udpegningsgrundlaget	0 områder	0 områder	0 områder

Norddjurs Kommune har herudover vurderet muligheden for at lave en indsats for arter på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område N46. Som det fremgår af Tabel 5 og nedenstående tekst, så vurderes der ikke at være grundlag for en indsats for arterne på udpegningsgrundlaget.

Marsvin, spættet sæl og gråsæl sikres via generel regulering af miljøpåvirkning af det marine miljø fra land og fiskeri. Spættet sæl og gråsæl tilgodeses herudover via regulering af adgangsbestemmelser for sælreservatet Totten i den østligste del af Anholt.

Sortand og fløjsand opholder sig primært på havet og yngler ikke på Anholt, og er dermed vanskelige at gøre noget for.

Ederfugl yngler fåtalligt og reder bygges eller skjules ofte i en fordybning i jorden eller i lav bevoksning eller i opskyllet tang. Ederfuglen kan hjælpes ved at sikre forstyrrelsesfrie områder, og ynglebiotoperne på Anholt vurderes i forvejen at være relativt uforstyrrede i forhold til menneskelig færdsel.

Havterne og dværgterne, der yngler ved Flakket og ved Anholt fyr (se Figur 6 og Figur 7) er følsomme over for forstyrrelser, og kan hjælpes ved at sikre forstyrrelsesfrie områder. Derfor er der andre steder gjort forsøg med indhegning af yngleområder for disse arter. Dette er ikke en mulighed på Anholt grundet øens fredningsbestemmelser, men ynglebiotoperne på Anholt vurderes i forvejen at være relativt uforstyrrede, blandt andet fordi der er forbud mod adgang til Flakket i yngletiden.

Alt i alt vurderes der samlet set ikke at kunne gøres en indsats for arter på udpegningsgrundlaget

5. Indsatser fordelt på aktør

Grundlæggende er ansvaret fordelt, så kommunerne er ansvarlig myndighed på alle arealer i kommunen undtagen de skovbevoksede fredskovspligtige arealer.

Miljøstyrelsen er som nævnt ansvarlig myndighed for de skovbevoksede fredskovspligtige arealer, der på Anholt kun udgør 2 ha øst for Anholt Havn. Det gælder dog, at kommunerne er ansvarlige for de arealer i fredskov, der er beskyttet efter §3 i naturbeskyttelsesloven. Da 1,5 ha af dette areal, tillige er omfattet af naturbeskyttelsesloven, er kun 0,5 ha Miljøstyrelsens ansvar.

Myndighederne er ansvarlige, jfr. ovenstående fordeling, for gennemførelse af handleplanen undtagen for offentlige arealer, hvor lodsejer selv er ansvarlige for at gennemføre handleplanen. De fleste indsatser er geografisk bestemt, hvorved den nævnte myndigheds- og arealdeling er gældende. Det er muligt at finde relevante Natura 2000-geodata i [MiljøGIS](#)¹. Endvidere kan overvågningsdata fra NOVANA-programmet tilgås via [Danmarks Miljøportal](#)² og i Natura 2000-basisanalyserne.

---

¹ <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=natura2000planer3-2022>

² <https://www.miljoportal.dk/De>

6. Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2022-2027 har især fokus på en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker. Samtidig fastholdes en række indsatser, der er kendt fra de gældende planer.

Hovedformålene med indsatserne i tredje planperiode (2022-2027) er:

- 1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed**
  - 1.1. der er øget fokus på en mere naturnær forvaltning med fokus på at sikre sammenhæng i naturen og mere naturlige dynamikker i Natura 2000-områderne
  - 1.2. der arbejdes for at udvide arealet med urørt skov
  - 1.3. der er fokus på tiltag mod klimaforandringer og dermed områdernes robusthed over for pludselige hændelser
- 2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder hvilket bl.a. er i overensstemmelse med 'brandmandens lov' og EU's biodiversitetsstrategi 2030**
  - 2.1. fortsætte arbejdet med at sikre naturtilstanden f.eks. ved naturpleje på plejekrævende arealer
  - 2.2. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for og udlægge forstyrrelsesfrie zoner bl.a. til gavn for trækfugle, marine naturtyper og havpattedyr
  - 2.3. fokus på indsatser, der gavner truede arter og fugle
  - 2.4. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for at regulere fiskeri i beskyttede områder
- 3. Bekæmpe invasive arter**
  - 3.1. fortsætte arbejdet med at bekæmpe invasive arter

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden er sket på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete indsatser (se kapitel 4). Den nedenstående prioritering afspejler således den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

I dette Natura 2000-område har sikring af klitnaturtyperne højeste prioritet, hvoraf 3 naturtyper er særligt prioriterede naturtyper. Dette gælder grågrøn klit* (2130), klithede* (2140) og enebærklit* (2250). Naturtypernes sikres via maskinel bekæmpelse af invasive arter som rynket rose og bjergfyr og om muligt ved ekstensiv græsning af naturtyperne. Herved opretholdes lysåbne forhold, der tilgodeser de lavt- og langsomt voksende planter, laver og mosser, som karakteriserer naturtyperne. Herudover sikres den dynamik, som muliggør naturlig klitsuccessionen fra en klitnaturtype til en anden og fastholder en intakt hydrologi i klitlavninger (2190) ved at fordampning via vedplanter nedsættes via rydning af disse.

Miljøstyrelsen vil for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer kontakte private ejere af fredskovsarealer større end 20 ha med henblik på at informere om muligheden for en mere skovnaturtypebevarende drift, tiltag for arter og muligheden for at udlægge til urørt skov.

Miljøstyrelsen vil fortsat prioritere at indgå i relevante LIFE-projekter nye som gamle.

7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Norddjurs Kommunes og Miljøstyrelsens hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i nedenstående Tabel 6, og i den forbindelse tager myndighederne en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 6 viser myndighedernes plan for interessentinddragelse. Der kan ske ændringer, hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Tabel 6. Forventet plan for interessentinddragelse.

Projekt navn	Initiativ	Tidsplan	Myndighed
Indledende dialog med lodsejere med henblik på at få tilladelse til at igangsætte nye projekter	Norddjurs Kommune	Når nødvendigt	Norddjurs Kommune
Orientering af Grønt Råd om de opnåede resultater og evt. kommende projekter	Norddjurs Kommune afholder møder 2 gange årligt	Hele planperioden	Norddjurs Kommune
Orientering af kommunens udvalg for Miljø og Teknik om opnåede resultater og evt. kommende projekter	Norddjurs Kommunes laver orienteringspunkt, hvis der nyt om projektet	Hele planperioden	Norddjurs Kommune
Formidling i lokale medier forud for igangsætning af nye plejeprojekter	Norddjurs Kommune	Når nødvendigt	Norddjurs Kommune
Vejledning om mulige tiltag i skovhabitatnatur	Miljøstyrelsen understøtter en vejledningstjeneste ¹ til de private skovejere, hvor de kan søge gratis råd og vejledning omkring skovhabitatnatur.	Hele planperioden	Miljøstyrelsen
Møder med Grønt Fremdriftsforum	Miljøstyrelsen afholder møder med Grønt Fremdriftsforum og vil sætte emnet på dagsordenen, når det er relevant eller efterspørges.	Hele planperioden	Miljøstyrelsen

Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive hvornår projekterne fysisk bliver udført. Norddjurs Kommune og Miljøstyrelsen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

ⁱ Natura 2000-plan 2022-2027. Anholt og havet nord for. Natura 2000-område nr. 46. Habitatområde H42. Fuglebeskyttelsesområde F32. [Online-version af planen.](#)

ⁱⁱ Kortværk for udarbejdelse af Natura 2000-handleplaner 3. planperiode, 2022-2027. <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=natura2000planer3-2022>